

Tema: Behandlade som jämlikar? – Mänskliga rättigheter

Avsnitt 3: Vems rättigheter?/Reagera!

I detta avsnitt sätts fokus på de historiska aspekterna av mänskliga rättigheter och minoriteters rättigheter samt de grundläggande principer som ligger till grund för dem.

Vad lär sig eleverna i detta avsnitt?

Eleverna kommer att

- diskutera kopplingen mellan totalitära regimer och fråntagandet av rättigheter,
- bättre kunna formulera sina åsikter och synpunkter inom ämnet genom kreativa medel,
- bilda sig en egen sammansatt uppfattning om mänskliga rättigheters betydelse.

Undervisningsmaterial

Undervisningsmaterial 9	Citat av kända människorättsaktivister
Undervisningsmaterial 10	Citat av personer som har levt i totalitära regimer
Undervisningsmaterial 11	Maslows behovshierarki
Undervisningsmaterial 12	Citat
Undervisningsmaterial 13	Artikel
Undervisningsmaterial 14	Sacharovpriset
Undervisningsmaterial 15	Sånger och målningar kopplade till människorättsfrågor

Klassuppgift 1: Inspirerande människorättsaktivister

Be dina elever fundera över följande: "Hur säker känner du dig till vardags?" Uppmuntra dem att uttrycka sina åsikter och att motivera sina svar. Be dem sedan reflektera över sitt lands historia och komma med exempel på när mänskliga rättigheter har kränkts. Elevernas svar kan vara kopplade till en större händelse som rör t.ex. ett krig, en diktatur eller något liknande. Förklara vad skillnaden är mellan direkta och indirekta kränkningar av mänskliga rättigheter. Be dem fundera över vardagliga ord och uttryck eller språkbruk som personer i deras omgivning använder som faktiskt kan vara förolämpande för andra personer och sociala grupper. Tycker eleverna att sådana uttryck uppfattas som ofarliga? Kan de argumentera för varför sådant språkbruk kan vara farligt och varför det kan vara förolämpande? Be dem även nämna en person som kämpat för mänskliga rättigheter. Använd undervisningsmaterial 9 som underlag till denna uppgift.

Klassuppgift 2: Totalitära regimer: Vad skulle du få i utbyte mot dina rättigheter?

Dela ut undervisningsmaterial 10 till eleverna och förklara för dem att de kommer att få läsa personliga åsikter som skrivits av människor som levt i totalitära regimer och som av olika personliga skäl inte protesterade mot eller motsatte sig att mänskliga rättigheter togs i från dem. Eleverna kommer även att läsa ett litet utdrag ur en känd bok som heter "Djurfarmen" som beskriver livet

i ett totalitärt system. Kan eleverna hitta några gemensamma drag i de olika åsikter som uttrycks i undervisningsmaterial 9? Fråga dem om de tror att alla kände likadant som dessa människor.

Inrikta diskussionen på hur människors behov och önskemål (och deras betydelse) ligger till grund för utformningen av en rättighet. Både önskemål och behov är mycket viktiga i vår vardag, men uppstår rättigheter ur dessa två begrepp? Är ett begrepp viktigare än det andra? Dela ut undervisningsmaterial 11 för att hjälpa eleverna när de undersöker förhållandet mellan behov och önskemål och rättigheter som är kopplade till dem. 1943 presenterade psykologen Abraham Maslow sin behovshierarki, där basen utgörs av de fysiologiska behov eller fysiska villkor som människan behöver för sin överlevnad. Om dessa behov inte uppfylls fungerar inte den mänskliga kroppen som den ska. De fysiologiska behoven anses vara de viktigaste och de måste uppfyllas först. Därefter följer trygghet, vilket inkluderar personlig, ekonomisk och hälsomässig trygghet. Om vi går tillbaka till FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna kan vi se att dessa behov skrivits in som grundläggande mänskliga rättigheter. Be eleverna koppla återstående rättigheter i FN-förklaringen till Maslows pyramid.

Diskutera sedan hur denna hierarki kan hjälpa oss förklara varför människor, när de fråntas vissa rättigheter som t.ex. yttrandefrihet, rörelsefrihet osv., ibland inte protesterar så länge som deras mest basala rättigheter beaktas. Vad kan hindra en auktoritär regim från att ta i fråga ytterligare rättigheter? Ibland kan en auktoritär regim skydda en stor del av sin befolkning, samtidigt som den slår ned på specifika sociala grupper eller minoritetsgrupper.

Klassuppgift 3: Försvara vår mänsklighet

Dela ut undervisningsmaterial 12 till eleverna som innehåller ett känt citat av Martin Niemöller som överlevde nazisternas koncentrationsläger. Hur reagerar eleverna på citatet? Vår gemensamma mänskliga natur förbinder oss alla med varandra och grundläggande mänskliga rättigheter kan direkt kopplas till ett sådant koncept. En universell uppgift för alla, oavsett vilken etnisk, religiös, social eller annan bakgrund man har, är att skydda dessa mänskliga rättigheter.

Dela ut undervisningsmaterial 13 till eleverna om du vill fördjupa diskussionen ytterligare. Undervisningsmaterialet innehåller en artikel från 2012 som skrivits av en professor i kriminologi som hävdar att genom att kategorisera stora grupper av människor med hjälp av bilder på djur kan en grupp människor avhumaniseras i andras ögon. Sådana avhumaniseringar har fått tragiska följder både förr och nu. Kan dina elever komma på några exempel då detta har inträffat?

Grupparbete 1: Europaparlamentet och kampen för de mänskliga rättigheterna

Be dina elever fundera över följande:

Vem kan kontrollera att de mänskliga rättigheterna respekteras? Ge dem lite tid att komma på och motivera sina svar innan du berättar att det ibland är organisationer med en övergripande roll som kan vara de mest effektiva på detta område. Tala om för dina elever att respekten för de mänskliga rättigheterna är ett av Europeiska unionens grundläggande värden. Europaparlamentet instiftade Sacharovpriset för tankefrihet 1988. Be eleverna fundera över om de vet varifrån priset fått sitt namn. Dela ut undervisningsmaterial 14, där de kommer att få en kort förklaring till bakgrunden till prisets namn. Be dem att utifrån detta fundera över och diskutera den historiska och symboliska bakgrunden till detta initiativ.

Efter denna korta diskussion delar du in klassen i två grupper och ber eleverna att analysera undervisningsmaterial 14 och besvara de tillhörande frågorna. Påminn dem om bakgrunden till Sacharovpriset och kampen för de mänskliga rättigheterna i samband med kalla kriget och få dem att jämföra och diskutera situationen då och nu utifrån vem som tilldelats priset. Priset delas ut till personer som har gjort en enastående insats i kampen för de mänskliga rättigheterna över hela världen. Be dina elever ta reda på vilka pristagare som fått Sacharovpriset de senaste åren via denna webbsida:

<http://www.europarl.europa.eu/sakharovprize/sv/laureates.html>

Be dem fundera över anledningarna till att EU övervakar människorättskränkningar som begås utanför EU. Förklara att grupperna ska dela med sig av sina synpunkter, funderingar och resultat till sina klasskamrater i en gruppdiskussion.

Om ni hinner: Be dem fundera över de prioriteringar de skulle göra om de satt i kommittén för Sacharovpriset. Vad skulle de göra om de var tvungna att välja mellan följande två fall: en extrem kränkning av de mänskliga rättigheterna utanför EU eller ett mindre extremt fall inom EU? Vilket av fallen skulle de välja när de utser en pristagare och varför?

Grupparbete 2: Ansvarsfulla människorättsforskare agerar

Dela in klassen i ungefär fem eller sex lika stora grupper och dela ut en rättighet eller en minoritetgrupps rättighet i varje grupp. Alternativt kan du låta dem välja en minoritetgrupps rättighet, antingen den finns i verkligheten eller är påhittad. Berätta för eleverna att de är marknadsföringsexperter som arbetar för olika grupper som kämpar för mänskliga rättigheter och att de nyligen fått i uppdrag att utforma en marknadsföringskampanj om en specifik rättighet eller en kategori av rättigheter. Varje grupp måste förbereda hela kampanjen, inklusive texter, marknadsföringsmaterial, handlingsplaner och deras presentation i sociala medier. När de ska bestämma vad kampanjen ska heta kan de använda det ovannämnda påhittade namnet (Ansvarsfulla människorättsforskare agerar) eller hitta på ett eget namn. De kan även skapa en egen synlig identitet genom att tillverka affischer och banderoller eller till och med skriva en sång. Målningarna i undervisningsmaterial 14 kan användas som inspirationskälla. Varje grupp måste presentera kampanjen för hela klassen som om de skulle göra en presentation för potentiellt intresserade och försöka övertyga dem om sitt budskap. Förklara för eleverna att de ska vara objektiva och inte uttrycka sina egna personliga åsikter.